

Oficjalny portal Miasta i Gminy Zagórz

Adres artykułu: <https://zagorz.pl/arttykul/historia>

Historia

Przed rozpoczęciem wędrówek po gminie Zagórz warto zapoznać się z krótką historią tej ziemi. Dzisiejsze tereny Gminy Zagórz w średniowieczu stanowiły pogranicze Węgiersko - Polsko - Ruskie. Od 1343 r. po przyłączeniu ich do Polski przez Kazimierza Wielkiego do pierwszego rozbioru Polski pod względem administracyjnym wchodziły w skład Ziemi Sanockiej, będącej częścią Województwa Ruskiego ze stolicą we Lwowie. Po pierwszym rozborze Polski w 1772 r. weszły w skład Monarchii Austriackiej, która przyłączonym terenom nadała nazwę Królestwa Galicji i Lodomerii. W 1867 r. Zagórz stał się siedzibą jednostkowej gminy wiejskiej.

Sytuacja taka utrzymywała się w odrodzonej Polsce do 1933 r., kiedy to Zagórz jako wieś, został włączony w skład gminy zbiorowej Sanok. W 1954 r., decyzją Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie utworzono Gromadę Zagórz z siedzibą Gromadzkiej Rady Narodowej w skład której weszły: Zagórz, Wielopole, Zasław, Dolina, Stróże Wielkie i Zahutyń.

W 1977 r. utworzono Miasto i Gminę Zagórz, a 1 lutego 1977 r. Zagórz otrzymał prawa miejskie. Obecnie pod względem administracyjnym gmina składa się z miasta Zagórz podzielonego na 11 osiedli (Dolina, Nowy Zagórz, Osiedle Domków Jednorodzinnych, Żabnik, Leska Góra, Zasław Bloki, Zasław za Torami, Stary Zagórz, Skowronówka, Pod Klasztorem, Wielopole) i 11 sołectw: Czaszyn, Kalnica Łukowe, Mokre, Morochów, Olchowa, Poraż, Średnie Wielkie, Tarnawa Dolna, Tarnawa Górna, Zahutyń.

Pierwsza historyczna wzmianka o Zagórzach pochodzi z 1412 r. W tym czasie właścicielem Zagórz był Jan z Tarnawy. Możemy jednak domniemywać, że osada była zamieszkiwana wcześniej. Zagórz lokowany był na prawie niemieckim, jednak akt lokacyjny nie zachował się do naszego czasu. Graniczył on z innymi osadami tego typu, Wielopolem, Osławą, Zasławiem, Doliną, Suszkiem, które obecnie stanowią części Zagórz.

Kolejnymi właścicielami Zagórz byli: Andrzej Samuel Stadnicki, Krasiccy, Franciszek Truskolaski, Wincenty Ryński, dr Erazm Łobaczewski, Zygmunt Łobaczewski, Adam baron Gubrynowicz.

O wzroście jego znaczenia w kolejnych wiekach świadczy istnienie świątyni obrządku wschodniego i powstanie parafii rzymskokatolickiej w 1750 r.

Kolejnym impulsem w rozwoju Zagórz stała się lokacja zakonu Karmelitów Bosych na początku XVIII w. nieopodal kościoła w Starym Zagórz. Jednakże, swój rozwój zawdzięcza Zagórz budowie linii kolejowych: w 1872 r. - I Węgiersko - Galicyjskiej Kolei Żelaznej, a w 1884 r. Galicyjskiej Kolei Transwersalnej. Wybudowano dwie stacje

kolejowe wraz z infrastrukturą; nastąpił wzrost liczby mieszkańców, utrzymujących się z pracy na kolei. Wraz z rozwojem dróg żelaznych pojawiają się w Zagórzu pierwsze fabryki. W 1891 r. Kazimierz Lipiński - właściciel fabryki kotlarsko - mechanicznej z Sanoka uruchomił w wynajętych od kolei magazynach produkcję wagonów kolejowych. W tym samym roku fabryka otrzymała pierwsze zamówienia na cztery wagony transportowe.

Kolej nie była jedynym miejscem zatrudnienia dla ówczesnych Zagórzan. W XIX w. zaczęto prowadzić badania i prace w zakresie poszukiwania ropy naftowej. Na jej źródła natrafiono w Wielopolu, gdzie powstały kopalnie tego surowca.

Rozwój osady spowodował powstanie budynków użyteczności publicznej oraz zaktywizował życie społeczne jej mieszkańców. W roku 1869 została założona szkoła, posiadająca własny budynek od 1872 roku. Od początku XIX w. na terenie Zagórz działały liczne organizacje i stowarzyszenia: Straż Pożarna od 1886 r., Towarzystwo Gimnastyczne Sokół od 1905 r., zastęp harcerski, założony w 1911 r. W okresie I wojny światowej organizacje te prowadziły działalność, mimo iż wielu ich członków wstąpiło do Legionów Polskich. W okresie I wojny istniała na terenie Zagórz Polska Organizacja Zbrojna. W roku 1918 mieszkańcy Zagórz brali czynny udział w odzyskaniu przez Polskę niepodległości.

Okres międzywojenny zaznacza się dużą aktywnością społeczną Zagórzan, a także budową fabryki celulozy w Zasławiu. W tym okresie Zagórz zamieszkiwany był głównie przez: Polaków, Rusinów (Ukraińców) i Żydów.

II wojna światowa był dla Zagórz okresem trudnym. Zagórz stał się silnym punktem oporu, a wielu jego mieszkańców związanych było z konspiracją. W tym okresie na terenie fabryki celulozy, hitlerowcy utworzyli obóz pracy dla Żydów, będący do 1943 r. miejscem ich kaźni. Po drugiej wojnie światowej można zauważyć ciągły, choć powolny rozwój Zagórz. Zwiększała się liczba mieszkańców, powstały nowe osiedla. Rozbudowie uległ Nowy Zagórz, a na terenie Zasławia wybudowano filię sanockiego „Autosanu” będącą największą w kraju fabryką przyczep.

Okres od 1990 r. przyniósł znaczne przeobrażenia gospodarcze i dynamiczny rozwój infrastruktury technicznej i społecznej.